

DISKUSIJOS (NUOTOLINIŲ BŪDU) „Žinau – įsitraukiu – vertinu. Kaip padidinti valdžios ir visuomenės bendradarbiavimą?“ ATASKAITA

**2020 m. gegužės 19 d.
Virtualių pokalbių platforma „Microsoft Teams“**

KONTEKSTAS

Vyriausybės kanceliarija siekia stiprinti atviros Vyriausybės pagrindinių principų (dalyvavimas, atskaitomybė, skaidrumas) sklaidą ir pritaikymą bei skatinti visuomenę įsitraukti. Diskusijos metu dalyviai turėjo galimybę išreikšti savo nuomonę dėl jiems patogesnių įsitraukimo metodų.

TIKSLAS IR UŽDAVINIAI

Tikslas: Kartu su renginio dalyviais aptarti atviros Vyriausybės koncepcijos ir pagrindinių principų svarbą, taip pat kokios priemonės padėtų didinti valdžios ir visuomenės bendradarbiavimą.

Uždaviniai:

- supažindinti ministerijų atstovus su 2019 m. visuomenės dalyvavimo viešojo valdymo procesuose stebėsenos rezultatais;
- supažindinti dalyvius su atviros Vyriausybės koncepcija, trimis pagrindiniais principais;
- aptarti jaunimo ir senjorų įsitraukimo į viešąjį valdymą pagalbines priemones;
- aptarti jaunimo ir senjorų per mažo įsitraukimo į viešąjį valdymą priežastis.

PROGRAMA

I dalis

08:00–08:20 El. prisijungimas ir registracija

08:20–08:30 Įžanginis žodis, veiklų pristatymas

08:30–09:10 Pranešimas: „Visuomenės dalyvavimo viešojo valdymo procesuose 2019 m. stebėsenos rezultatai“, Gitana Vaškeliene, projekto „Atviros Vyriausybės iniciatyvos“ vadovė (LRVK)

09:10–09:50 Pranešimas: „Stebėsenos ataskaitoje išryškėjusių iššūkių aptarimas – sociologiniai aspektai“, Ignas Zokas, UAB „Spinter tyrimai“ vadovas

09:50–10:30 Diskusija apie sociologinius ir kitus viešųjų konsultacijų vykdymo aspektus, Ignas Zokas, UAB „Spinter tyrimai“ vadovas

10:30–11:00 Išvados ir apibendrinimas

II dalis

13:00–13:20 El. prisijungimas ir registracija

13:20–13:30 Įžanginis žodis, veiklų pristatymas

13:30–14:00 Pranešimas „Jaunimo dalyvavimas viešojoje politikoje: esama situacija, priemonės“, Marius Ulozas, VšĮ Politikos tyrimų ir analizės instituto vadovas

14:00–14:40 Diskusija su jaunuimu dėl patrauklių įtraukimo į viešąsias konsultacijas priemonių, moderuoja M. Ulozas

14:40–15:00 Rezultatų grupėse aptarimas, apibendrinimas

III dalis

15:00–15:20 El. prisijungimas ir registracija

15:20–15:30 Įžanginis žodis

15:30–16:00 Pranešimas „Senjorų dalyvavimas viešojoje politikoje: esama situacija, priemonės“, dr. Zita Žebrauskienė, Medardo Čoboto trečiojo amžiaus universiteto (MČTAU) rektorė

16:00–16:50 Diskusija su vyresnio amžiaus žmonėmis dėl įtraukimo į viešąsias konsultacijas priemonių, moderuoja dr. Z. Žebrauskienė

16:50–17:00 Rezultatų grupėse aptarimas, apibendrinimas

MODERATORIAI

I dalies moderatorius – Ignas Zokas, II dalies moderatorius – Marius Ulozas, III dalies moderatorė – dr. Zita Žebrauskienė.

DALYVIAI

Tikslinės grupės: ministerijų atstovai, atsakingi už viešųjų konsultacijų koordinavimą, jaunimo atstovai, senjorų atstovai. Iš viso renginyje dalyvavo 115 asmenų.

I dalyje dalyvavo šių įstaigų atstovai (iš viso 31 asmuo): Vyriausybės kanceliarijos, Vidaus reikalų ministerijos, Ekonomikos ir inovacijų ministerijos, Žemės ūkio ministerijos, Užsienio reikalų ministerijos, Aplinkos ministerijos, Susisiekimo ministerijos, Krašto apsaugos ministerijos, Teisingumo ministerijos, Finansų ministerijos, Energetikos ministerijos, Kultūros ministerijos, Sveikatos apsaugos ministerijos, Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos.

II dalyje dalyvavo 60 jaunimo atstovų.

III dalyje dalyvavo 24 senjorų atstovai.

DISKUSIJOS METODAS IR EIGA

Diskusija vyko nuotoliniu būdu, naudojant „Microsoft Teams“ programinę įrangą, pasitelkiant išmaniąsias lentas platformoje www.miro.com. Diskusiją sudarė trys dalys. Pirmosios diskusijos dalies metu buvo aptarti visuomenės dalyvavimo viešojo valdymo procesuose 2019 m. stebėsenos rezultatai, pristatytas pranešimas apie stebėsenos ataskaitoje išryškėjusius iššūkius ir sociologinius aspektus bei surengta diskusija apie sociologinius ir kitus viešųjų konsultacijų vykdymo aspektus. Antroje renginio dalyje pristatytas pranešimas apie jaunimo dalyvavimą viešojoje politikoje bei surengta diskusija su jaunuimu. Trečioje dalyje pristatytas pranešimas apie senjorų dalyvavimą viešojoje politikoje ir surengta diskusija su senjorais.

DISKUSIJOS REZULTATAI

Renginio pirmąją dalį pradėjo Gitana Vaškeliene, projekto „Atviros Vyriausybės iniciatyvos“ vadovė, pristachi pranešimą „Visuomenės dalyvavimo viešojo valdymo procesuose 2019 m. stebėsenos rezultatai“. G. Vaškeliene akcentavo, jog Lietuva, lyginant su kitomis Europos šalimis, užima gana gerą poziciją įgyvendindama Atviros vyriausybės principus ir veiklas. Kaip sektinį pavyzdį lektorė įvardino Švietimo, mokslo ir sporto ministeriją, kuri įgyvendindama atvirumo principus 2019 metais lyderiavo įvykdytų viešųjų konsultacijų skaičiumi. Tačiau G. Vaškeliene pabrėžė, jog pažangą taip pat reikia matuoti atsižvelgiant į valstybės institucijų brandą vykdant viešąsias konsultacijas bei kitas atvirumo iniciatyvas. Akcentuotas ir didelis savivaldybėse įvykdytų viešųjų konsultacijų skaičius, kuris sąlygotas savivaldos sprendimų aktualumu ir svarba visuomenei. Pranešėja įvardino, kad 2019 metų viešųjų konsultacijų stebėseną atskleidė, jog pats populiariausias viešosios konsultacijos būdas yra apskritojo stalo diskusijos, ir pabrėžė, kad piliečiai dar nėra pakankamai supažindinti su peticijos panaudojimo teise. Akcentuota svarba Vyriausybei ir ministerijoms kuo daugiau komunikuoti apie atvirumo principų įgyvendinimą, kurie turėtų būti ne prievole, o tapti institucijų kultūros dalimi. Taip pat pristatyti sektiniai pavyzdžiai ir rekomendacijos atvirumo procesų tobulinimui.

Rinkos ir visuomenės nuomonės tyrimų kompanijos „Spinter tyrimai“ vadovas Ignas Zokas pristatė pranešimą „Stebėsenos ataskaitoje išryškėjusių iššūkių aptarimas – sociologiniai aspektai“. Jame pristatyti viešųjų konsultacijų metodai ir skirtumai, lyginant su sociologiniais tyrimais. Pranešėjas pabrėžė aktyvų piliečių dalyvavimo ir įsitraukimo svarbą ir dalyvavimą šiuose procesuose. Taip pat pristatė sociologiniams tyrimams skirtų klausimų sudarymo rekomendacijas bei dažniausiai pasitaikančias klaidas sudarant sociologinių tyrimų klausimynus, pvz. dviprasmybės, implikacinės formuluotės, dichotominio klausimo formuluotės su neiginiu bei klausimai, paremti savo asmenine patirtimi arba populiariais stereotipais ir kt. Su renginio dalyviais vykusioje virtualioje diskusijoje daugiausia dėmesio skirta sociologinių aspektų taikymui valstybinių institucijų visuomenės nuomonės tyrimo veiklose: klausimynų sudarymo, rezultatų interpretavimo ir taikymo praktikoje aspektams.

Renginio II dalį pradėjo VŠĮ Politikos tyrimų ir analizės instituto vadovas M. Ulozas, pristatydamas pranešimą „Jaunimo dalyvavimas viešojoje politikoje: esama situacija, priemonės“. Pranešėjo teigimu, aktyvus jaunimo dalyvavimas priimant visuomenei svarbius sprendimus labai reikšmingas, nes jauni žmonės dažnai pasiūlo drąsių idėjų ir turi ryžto jas įgyvendinti. Labai svarbu atrasti būdus, kaip jaunimas galėtų plačiau įsitraukti į pilietines veiklas ir dalyvauti priimant svarbius visuomenei sprendimus. M. Ulozas nurodė, kad jaunimo politika Lietuvoje plėtojama jau daugiau nei 20 metų. Ji orientuota į jaunus asmenis (14–29 m.), 2020 m. pradžioje tokių asmenų valstybėje buvo 496 tūkst. Siekiant sudaryti tinkamas sąlygas jauniems žmonėms aktyviai dalyvauti atviroje ir demokratinėje visuomenėje, įgyvendinamos programos, kuriomis skatinamos jaunimo, su jaunimu dirbančių organizacijų ir jaunų žmonių iniciatyvos.

Pilietinės galios indekso tyrime 15–29 m. jaunimo grupė pasižymi didesniu (38 balai) nei bendras pilietinės įtakos suvokimu (37 balai), taip pat yra labiau nusiteikusi veikti visuomenėje kilus problemų. Jaunuolių, kurie dalyvauja jaunimo organizacijose, pilietinės galios indekso reikšmė yra 58,1, t. y. net 20 balų didesnė už niekada neturėjusių tokios dalyvavimo patirties (38 balai) (*Pilietinės visuomenės institutas, 2016 m.*). Pranešėjas pabrėžė, kad svarbu nuolat skatinti jaunimą dalyvauti viešojoje politikoje, kadangi taip jis perima socialinę patirtį, įsivaina pilietines vertybes, kuria naujas dalyvavimo formas.

Priemonės, kurios padėtų jaunimui aktyviau dalyvauti viešojoje politikoje, yra šios: viešosios konsultacijos, peticijos, E. demokratijos projekto priemonės, aktyvios „Facebook“ paskyros, kontaktai su ministerijomis. M. Ulozas pateikė gerųjų pavydžių, kaip jaunimas įsitraukė į valstybės gyvenimą („Patyčių dėžutė“ – Nacionalinės švietimo agentūros kartu su programa „Kurk Lietuvai“ įgyvendinta E. demokratijos projekto priemonė, skirta patyčioms tarp vaikų ir jaunimo mažinti). Viešosios konsultacijos pristatytos kaip efektyviausia priemonė jauniems žmonėms į valstybės valdymą įtraukti. Baigdamas pranešimą M. Ulozas paaikšino, kas yra savivaldybių jaunimo taryba, struktūrinis dialogas, ir pabrėžė jų svarbą. Per 2019 m. savivaldybėms buvo pateikti 135 pasiūlymai dėl jaunimo politikos savivaldybėse tobulinimo.

Po M. Ulozo pranešimo vyko jaunimo diskusija apie patrauklias priemones, kurios padėtų įtraukti jaunimą į valdžios sprendimų priėmimo procesus. Diskusija vyko pasitelkiant išmaniąsias technologijas platformoje www.miro.com. Diskusijos metu buvo sudarytos keturios grupės po 15–17 žmonių. Kiekviena komanda turėjo po vieną moderatorių. Diskusijos dalyviai, pasitelkę išmaniąsias technologijas – išmaniąsias lentas platformoje www.miro.com, pateikė rekomendacijas, kaip pritraukti daugiau jaunų žmonių, kad šie aktyviau įsitrauktų į bendradarbiavimą su valdžia.

Pasibaigus diskusijoms atskirose grupėse, renginio moderatorius M. Ulozas, išklausęs visų grupių pristatymus, parengė diskusijos apibendrinimą, kurio rezultatai grafiškai užfiksuoti virtualioje lentoje. Pirmiausia buvo išvardytos priežastys, kodėl jaunimas nenori aktyviai dalyvauti viešajame valdyme: požiūris, kad „nieko nepakeisiu“, naudos nesupratimas, jausmas, kad nebūsi išgirstas, informacijos trūkumas, nepasitikėjimas savimi, vyresnių žmonių baimė, institucijų nepalaikymas. Antra, nurodytos priemonės, kurios padėtų jaunimui aktyviau įsitraukti: koncentruotos informacijos pateikimas vienoje platformoje, nemokamos kompiuterinės (nuotolinės) konferencijos ir mokymai aktualiomis temomis, pristatymai, kaip veikia viešosios konsultacijos ir kaip galima į jas įsitraukti. Trečia, išskirtas grįžtamojo ryšio suteikimas jaunimui ir aptartos jaunimui aktualios temos, kurių pagrindu galėtų vykti viešosios

konsultacijos: studijų programos, pagalba įsigyjant būstą, ekonomika ir investicijos, aplinkosauga ir kitos.

Pirmosios grupės interaktyvi lenta:

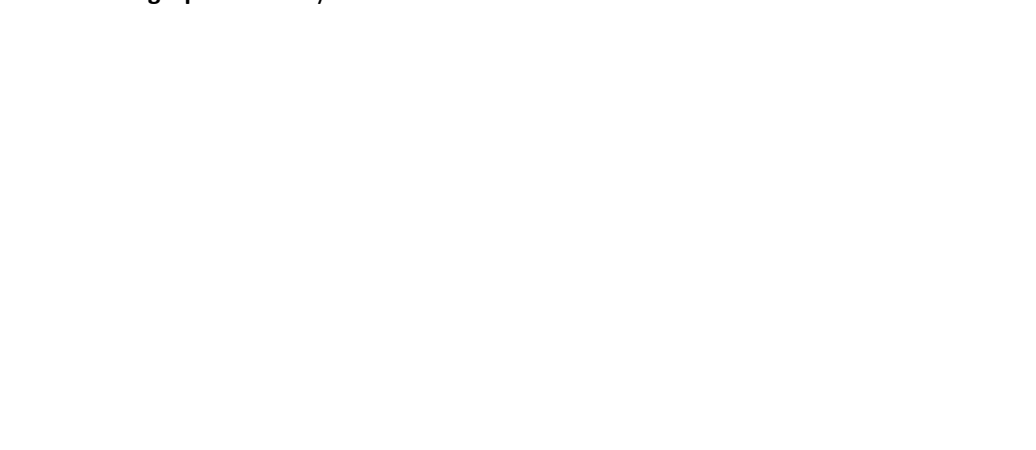
Antrosios grupės interaktyvi lenta:

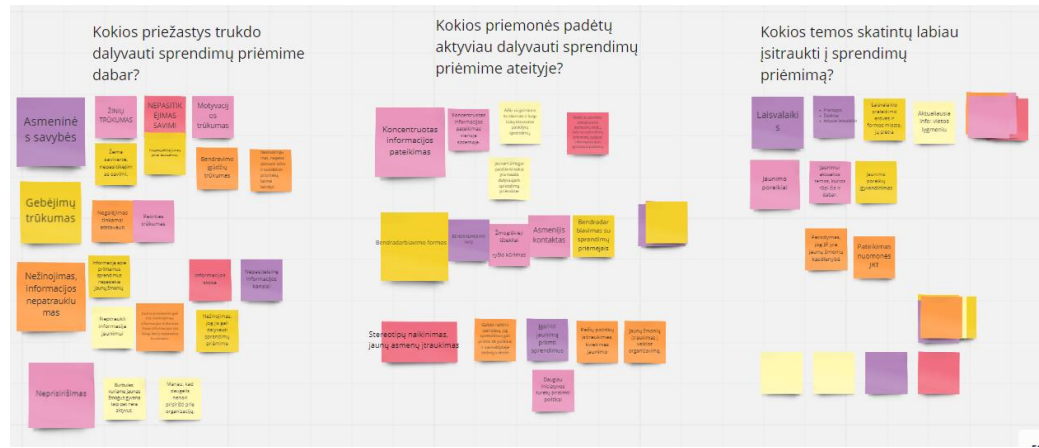

Trečiosios grupės interaktyvi lenta:

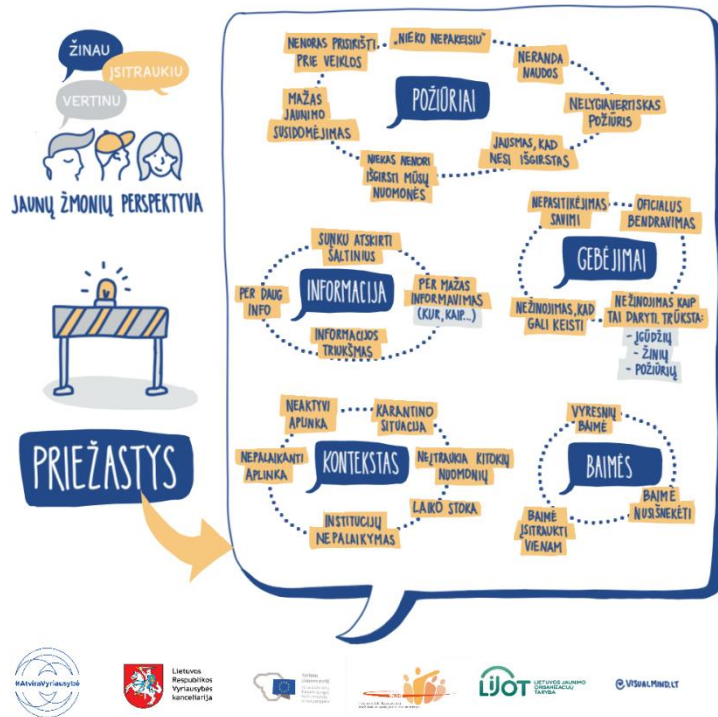
Ketvirtosios grupės interaktyvi lenta:

Diskusijos metu išskirtos pagrindinės priežastys, kodėl jaunimas nenori aktyviai įsitraukti į valstybės valdymą:

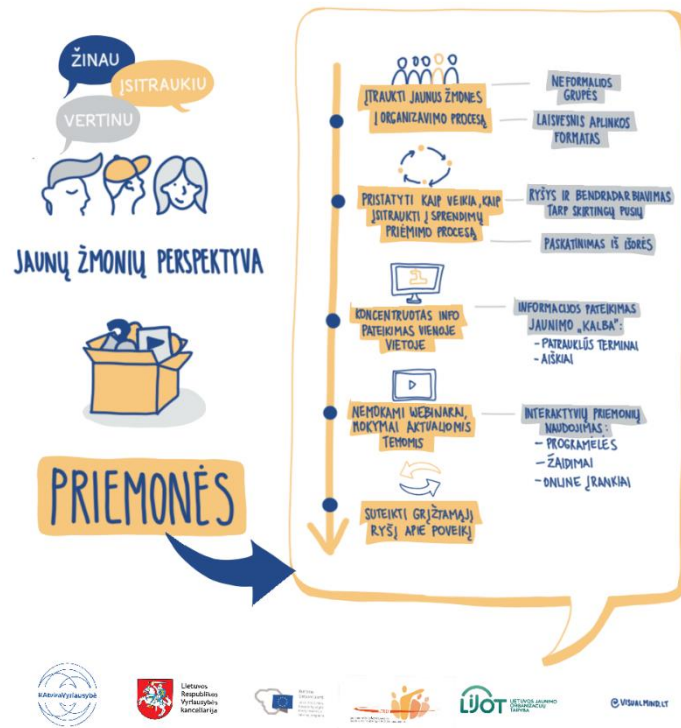
- požiūris, kad „nieko nepakeisiu“;
- naudos nesupratimas;
- jausmas, kad nebūsi išgirstas;
- informacijos trūkumas;
- nepasitikėjimas savimi, nežinojimas, kaip galima įsitraukti;
- vyresnių žmonių baimė;
- per daug informacijos, informacinis triukšmas;
- institucijų nepalaikymas.

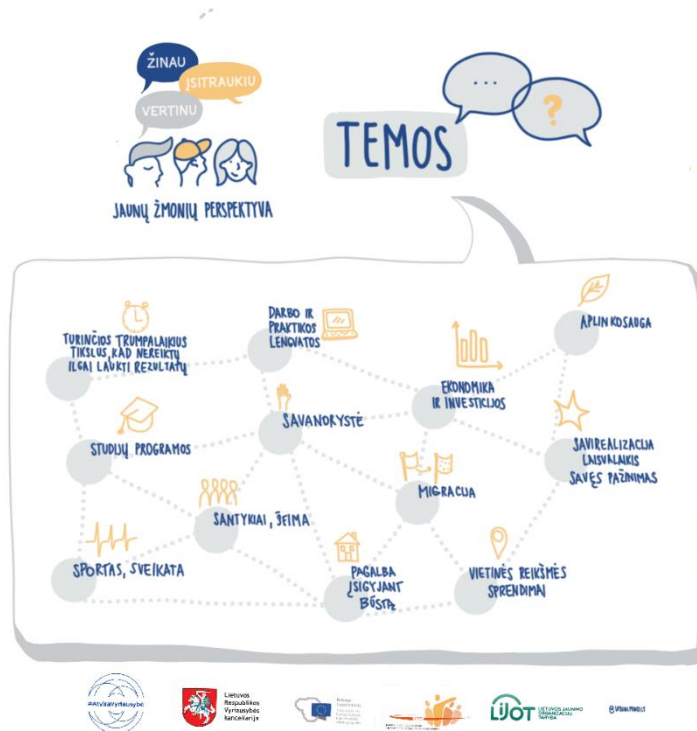
Diskusijos metu pasiūlytos priemonės, kurios galėtų padidinti jaunimo įsitraukimą:

- koncentruotas informacijos pateikimas vienoje platformoje;
- paprasta ir aiški kalba;
- neformalios aplinkos jaunimui sukūrimas;
- nemokamos kompiuterinės (nuotolinės) konferencijos ir mokymai aktualiomis temomis;
- interaktyvios priemonės: programėlės, žaidimai, virtualūs įrankiai;
- pristatymai, kaip veikia viešosios konsultacijos ir kaip galima į jas įsitraukti;

- grįžtamojo ryšio suteikimas, jaunimui pateikus pasiūlymų;
- institucijų palaikymas ir skatinimas.

Jaunimui aktualios temos, kurių pagrindu galėtų vykti viešosios konsultacijos: studijų programos, sportas ir sveikata, darbo ir praktikos lengvatos, pagalba įsigyjant būstą, ekonomika ir investicijos, migracija, aplinkosauga.

Renginio III dalyje MČTAU rektorė dr. Z. Žebrauskienė pristatė pranešimą „Senjorų dalyvavimas viešojoje politikoje: esama situacija, priemonės“. Lietuvoje gyvena apie 1 mln. vyresnio amžiaus žmonių (trečdalis visų šalies gyventojų), todėl senjorų įsitraukimas į viešąją

politiką yra labai svarbus. Pranešime taip pat buvo paminėtos sąvokos „sidabrinė visuomenė“ ir „sidabrinė ekonomika“. „Sidabrinės ekonomikos rinka“ parodė, kad siekiant formuoti ir įgyvendinti efektyvią politiką, kuri atitiktų senėjančios visuomenės iššūkius, būtina įtraukti vyresnio amžiaus žmones į politinių darbotvarkių planavimo, formavimo ir įgyvendinimo etapus. Pranešėjos įsitikinimu, skaitmeninis raštingumas yra raktas ir pagrindinė priemonė senjorams įsitraukti į viešąjį valdymą, sprendimų priėmimo procesus. 2019–2020 mokslo metais MČTAU ir kitų trečiojo amžiaus universitetų klausytojai aktyviai dalyvauja projekte „Prisijungusi Lietuva“. Tai rodo, kad senjorai nori aktyviai dalyvauti įvairiose veiklose.

Vyresnio amžiaus žmonės, įsitraukę į Lietuvos pensininkų reikalų tarybos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos veiklą, dalyvauja priimant nacionalinio lygmens sprendimus. Tarybos pagrindinis tikslas – užtikrinti veiksmingą valstybės ir savivaldybių institucijų bei įstaigų ir vyresnio amžiaus žmonių interesams atstovaujančių nevyriausybinių organizacijų bendradarbiavimą. Be Tarybos, yra ir daugiau vyresnio amžiaus žmones vienijančių organizacijų, kurios padeda senjorams įsitraukti į valstybės valdymo procesus: Lietuvos pagyvenusių žmonių asociacija, Lietuvos pensininkų sąjunga „Bočiai“, Nacionalinė trečiojo amžiaus universitetų asociacija.

Po šio pranešimo vyko aktyvių senjorų diskusija apie jų įtraukimą į valstybės valdymą. Senjorai nurodė, dėl kokių priežasčių jiems būna sunku aktyviai dalyvauti priimant sprendimus:

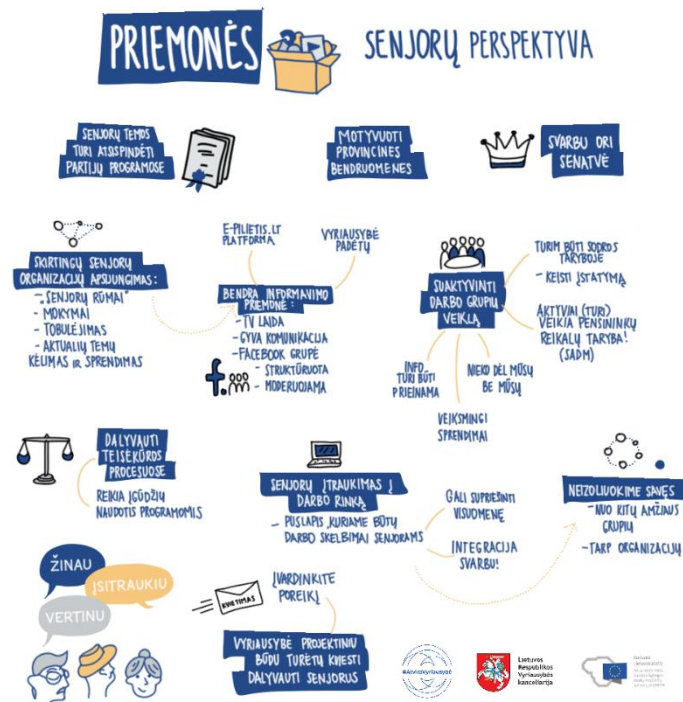
- supriešinimas: senjorai jaučiasi supriešinti su jaunimu, teigia, kad yra apibūdinami kaip „našta valstybei“;
- trūksta informacijos apie galimybes senjorams;
- nedrįsta pateikti siūlymų nacionaliniu lygmeniu;
- ilgi biurokratiniai procesai;
- trūksta žinių apie išmaniąsias technologijas.

Pagrindinės priemonės, kurios padėtų išspręsti nurodytas problemas:

- skirtingų senjorų organizacijų sujungimas;
- suaktyvinta darbo grupių veikla (prieinama informacija, veiksmingi sprendimai, priimami išklausių senjorų lūkesčiai, aktyviai veikianti Lietuvos pensininkų reikalų taryba prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos);
- senjorams sudarytos galimybės išlikti darbo rinkoje;
- bendra, struktūruota ir moderuojama informavimo priemonė senjorams;

- provincijos bendruomenių motyvavimas;
- technologinio raštingumo didinimas;
- informacijos apie galimybes senjorams sklaida jiems priimtinu būdu.

APIBENDRINIMAS

Galima teigti, kad diskusija buvo naudinga visoms suinteresuotoms šalims ir jos rezultatai bus naudingi siekiant užtikrinti efektyvesnius visuomenės dalyvavimo viešojo valdymo procesuose rodiklius, įtraukiant senjorus ir jaunimą į sprendimų priėmimo procesus, renkantis patrauklias dalyvavimo formas ir motyvuojančius veiksmus.

TOLESNI ŽINGSNIAI

Diskusijos metu gautos įžvalgos, sukurti grafiniai Priežasčių ir Galimybių žemėlapiai bus perduoti ministerijų viešųjų konsultacijų koordinatoriams, taip pat Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai ir bus naudojami rengiant priemones, skatinančias visuomenės pilietinę ir socialinę integraciją bei dalyvavimą priimančias sprendimus.

DISKUSIJOS VERTINIMAS

Virtualaus renginio dalyviai aktyviai įsitraukė į interaktyvias diskusijas ir reiškė savo nuomonę dėl visuomenės ir valdžios bendradarbiavimo. Diskusijos kokybę užtikrino tinkamai parinkti moderatoriai, kuriems nagrinėjama tema buvo aktuali, o diskusijos dalyvių auditorija gerai žinoma. Pasirinktas diskusijos metodas leido kiekvienam dalyviui aktyviai įsitraukti į visų klausimų svarstymą ir pateikti savo nuomonę bei siūlymus.

KONTAKTINIS ASMŪ

Dalia Milkevičienė, projekto „Atviros Vyriausybės iniciatyvos“ veiklų koordinatore, tel. +370 683 27 703, el. p. dalia.milkeviciene@lr.lt